СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 230. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 4. жовтня 1927. VOL. XXXV. No. 230. Jersey City, N. J., Tuesday, October 4. 1927. THREE CENTS.

КОНЕЦЬ ДОВГОГО ВУГЛЕВОГО СТРАЙКУ В СТЕЙТІ ИЛИНОЙС

ЗАКЛЮЧЕНО ТИМЧАСОВУ УГОДУ ДО СЛІДУЮЧОГО КВІТНЯ.

ШИКАГО, 1. жовтня. — В понеділок рано почнуть працювати илинойські майни мягкого вугля, в котрих страйкувало від шість місяців 72,000 майнерів, коли властителі копалень заявили, що вони не можуть платити заплати після джексонвильської угоди.

Тепер властителі згодилися платити джексонвилську заплату, що виносить 7 долярів 50 центів у день. Згоду заключено до 1. квітня 1928. року.

Для запобіження дальшим страйкам властителі копалень та майнерська юнія мають скласти спільну комісію для розслідження умов життя, умов продукції та продажі вугля та других чинників, що повинні би бути взяті під увагу при визначуванню висоти робітничої заплати.

ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ ПОМАГАЄ ЖЕРТВАМ ТОРНАДА В СТ. ЛУИСІ.

ЧИСЛО ЖЕРТВ ЗНИЖЕНО ДО 86 ЛЮДИЙ.

СТ. ЛУИС, Мезуре, 1. жовтня. — Докладні урядові перечислення жертв торнада в сьому місті ствердили, що підчас торнада згинуло 86 осіб. Досі, однак, ще не найдено 23 другі особи, за які побоюються, що вони могли погибнути. Число бездомних подають на тисячку.

Ціле місто тепер заняте даванієм допомоги жертвам. На їх допомогу зложено в місті першого дня 110,000 долярів. Місто постановило зібрати на сю ціль пів міліона долярів. Червоний Хрест висилає в навіщену околицю свої кухні, послугачки, та все инше, потрібне для ратовання людий на случай нещастя.

У дільниці, де бушував торнадо, доми ще й тепер обвалюються.

РОБІТНИЧІ ПРОВІДНИКИ ОСТЕРІГАЮТЬ ПЕРЕД ОТВИРАННЄМ НОВИХ РОБІТНИЧИХ БАНКІВ.

РАДЯТЬ УПЕРЕД ПРОСТУДІЮВАТИ ФІНАНСОВУ ПОЛІТИКУ БАНКІВ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС, Каліфорнія, 1. жовтня. — Виконавчий комітет Американської Федеральної Праці, обєднання американських юнійних організацій, видав нині осторогу до американських юній перед організованієм нових робітничих банків.

Комітет підносить, що в послідних часах робітничі юнії кинулися до організації своїх банків занадто горячково, через що було кілька банкроцтв. Комітет радить уперед добре перестудіювати питання фінансової політики таких банків.

ЗНОВА ДИКЕ ВБИЙСТВО.

ВУДБЕРІ, Ню Джерзі, 2. жовтня. — Місцевий мешканець Вилсон Еделмен, відбуваючи нині свій звичайний ранний прохід, наткнувся недалеко моста над потоком Мантуа на дорозі з Мантуи до Віноа на тіло 18-літної Рози Сарло, вчительки в недільній школі римо-католицької церкви Св. Патрика.

Поліція сейчас кинулася шукати виновника. Короткі допити в родині виказали, що дівчина вийшла вчора вечером на „муві". Родичі сподівалися її дома найдальше коло 10. години вечером, і тому вони були немало здивовані, коли вона не зявилася через цілу ніч та не дала про себе вістки. Панна Світин, шкільна товаришка вбитої, бачила, як панна Сарло вийшла коло три чверти на 11. години недалеко від „муві" в товаристві трох мущин, з котрих один вів її попід руки; панна Світин мала враження, що панна Сарло йшла не хотячи, навіть опиралася. Хлопці, що були з нею, взяли її до авта. Дівчина не знала хлопців, але запамятала число авта.

Поліція сейчас пішла на адресу, на якій, після поліційних рекордів, жив властитель сього авта. Властитель, 27-літний Джордж Яро, жив в Барнсборо, пять миль від Вудбері. Він спав твердо, як поліція до нього прийшла на допити. Як поліція казала показати собі авто, він заявив, що його авто згоріло. І він справді показав румовища авта. Мало воно згоріти коло пятої години над раном. На одній з передних колісних заслон, як поліції здавалося, були сліди крови. Яро перечив, що він знає щонебудь про злочин. Він сказав, хто був з ним попереднього вечера на „райді". Поліція арештувала й тих двох; були се все молоді люди.

Тимчасом другі полісмени, що робили слідства, найшли людий, які бачили сей автомобіль у ночі на дорозі до місця злочину. Поліція вжила сих інформацій на те, щоби переконати Яра, що йому відпекуватися далі на нічо не придасться. Судовий лікар покінчив уже свої оглядини, та ствердив, що дівчина згинула від двох вистрілів з револьвера, з котрих один попав у голову, другий у груди, але виновник ще й тоді не був певний смерти та душив її електричним дротом. Злочину вбиства доконано відай зі страху, що вона скаже, що її знасилувано.

Коли поліція принесла сі всі факти Ярови, він заявив, що він поповнив злочин та що його товариші не виноваті. Він остав в арештах як виновник, а один з його товаришів як важний свідок.

$500 (ПЯТЬСОТ ДОЛЯРІВ)

ВИАСИГНУВАВ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ ЯК ЖЕРТВУ, ПРИЗНАЧЕНУ НА РАТУНОК ПОТЕРПІВШИМ ВІД ПОВЕНІ НА ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ.

„ЖОВТІ СОРОЧКИ" У ГРЕЦІЇ.

АТЕНИ, Греція. — Основано тут першу на грецькій землі фашистську організацію, яка зоветься: „Союз Всегрецьких Жовтих Сорочок". Згадана організація приєднує собі велике число членів.

ЕПІДЕМІЯ БЛОХ НА УКРАЇНІ.

ПРОСКУРІВ, Україна. — В кількох дооколичних селах появилися величезні маси блох, що напастують як людей так і звірят. Мешканці тих сіл, не можучи винищити цасікомців, кидають з розпуки свої оселі й втікають на поля. Санітарна влада почала боротьбу з насікомцями. Десинфекційні средства, як плини й порошки показалися однак недостаточні й через те треба було ужити отруйних газів, аби вигубити блохи, якими переповнені є мешкання й стайні.

З ЛЮДСЬКОГО ЗВІРИНЦЯ.

У Кременчузі на Полтавщині судили шкільного лікаря Пеліхова за те, що насилував малолітні шкільні дівчата від 10 до 14 літ. Пеліхов мусить бути вродженим адвокатом бо дістав за свої злочини всього... 3 місяці вязниці. А може полтавські судді є тої гадки, що такий звіринний зразок повинен далі продовжувати свою педагогічну діяльність.

ВИЗНАЧНИЙ СОЦІЯЛІСТ УМЕР У СОВІТСЬКІЙ ТЮРМІ.

МОСКВА, Росія. — У тутешній вязниці помер оден з найвизначнійших російських соціялістичних проводирів, Олександер Смирнов. Звісний він був під псевдонімом „робітника Петрова".

ЗБУДУВАННЯ ЧОТИРОХ ВЕЛИКИХ КОПАЛЕНЬ.

Технічна рада Південкриці затвердила проєкт збудування в Донбасі на території Наківського та Єнаніевського комбінату 4 нових великих камяновугільних копалень, що разом з недавно початими новими копальнями Донвугілля утворять „Новий Донбас".

Загальна продуктивність нових копалень становитиме 1,850,000 тон вугілля щорічно й це на 50 відсотків збільшить здобич вугілля на копальнях Південкриці. Серед цих 4 копалень, що мають закладати, є проєкт одної величезної копальні „Чайкінобіс" з продукцією в 750.000 тон. Ця копальня буде найбільша в СРСР.

Будування й устаткування цих 4 копалень коштуватиме 35 міліонів карбованців. Копальні будуть рентабельні. Собівартість здобичі буде мінімум на 30% дешевше ніж у старих копальнях.

НОВИЙ ЗЕМЛЕТРУС НА КРИМІ.

ЯЛТА, 30. вересня. — У четвер, 29. вересня, мав місце новий землетрус у Ялті, Симферополі, Теодозії й у инших містах Криму. Землетруси були однак дуже слабі. Населення однак дуже перестрашене, й тому майже усі мешканці ночують по улицях і площах.

Довколичні селяне перестали довозити середники поживи до міст. Радянська влада порозсилала своїх урядовців по селах, щоби опрокидали слухи, що учені геольоги мали заповісти про можливість цілковитого затоплення Криму водою.

НЕВДАЧА ЛЕТУНА КЕННЕКЕ.

БАГДАД, 29. вересня. — Летун ляйтнант Кеннеке, що старався дістатися своїм літаком „Германія" до Бендер Аббас, над Перським заливом мусів застановити свій перелет з самого початку через зіпсуття мотора.

ВИВЧЕННЯ СТАРОЇ УКРАЇНСЬКОЇ АРХИТЕКТУРИ.

На Україні, зокрема в Київі, є багато памяток старовини, які свідчать про дуже високий рівень старої архитектури, який може конкурувати навіть з такими памятниками, як Реймський собор, то-що. З 1919 року провадиться систематична робота в галузі вивчення памятників старої української архитектури до Монгольського періоду і пізнішої. Роботи в цій галузі провадять проф. Моргілевський, який вивчає камяну архитектуру до Монгольського періоду, і проф. Коротушенко, який досліджує деревляну архитектуру.

У літку цього року експедиція проф. Моргілевського обміряла та склала пляни Софійського собору й Великої Лаврської церкви, що їх збудовано в XI. столітті. Експедиція крім обміру зробила багато знятків та зібрала богато будівельних матеріялів з таврами старих артілів.

Всі ці матеріяли буде вивчено й виставлено в музеї української архитектури. Цей музей буде утворено в Київі в Лаврському музейному городку і покаже еволюцію української будівельної техніки. У музею буде також зроблено великі моделі старих споруджень. Всі ці матеріяли матимуть величезну цінність і великий науковий інтерес. Зі старої цегли, що залишилася до нашого часу, буде збудовано ріжні моделі.

В осени проф. Моргілевський за відрядженням Наркомосвіти іде за кордон до Константинополю, Греції, Італії та південної Франції, де вивчатиме памятники візантійсько-романської архитектури.

СОВІТСЬКИЙ СОЮЗ НЕ ЗНЕСЕ КАРИ СМЕРТИ.

МОСКВА. — Кілька заграничних товариств звернулося з просьбою до совітського правительства, аби воно знесло кару смерти, як се зробила у послідніх часі Німеччина, Данія, Норвегія й Швайцарія. Совітський суд відповів однак, що смертна кара є конечною для вдержання порядку в краю. Диктатура пролетаріяту домагається задержання смертної кари, аж доки вороги радянського ладу не згодяться на його істновання.

НАУКОВИЙ ЗВЯЗОК З ЗАХОДОМ.

Етноґрафічне товариство при Академії Наук встановило звязок з віденським антропольоґічним інститутом, берлінським т-вом народознавства і польським етнографічним товариством у Львові. Етнографічному товариству надіслав останні свої видання відомий дослідник Гуцульщини проф. Кандль.

Сільсько-господарський науково дослідний інститут на Україні встановив звязок з досвідною станцією в Женеві, насіньовою контрольною станцією в Торонто (Канада), з с.-г. фармою в Отаві (Канада) і досвідним інститутом поблизу Монтреалю.

МРІЇ ПРО НОВЕ ЛЮДСТВО.

З приводу останього конгресу зоольоґів у Будапешті, Воронов, апостол відмолоджування людства, виголосив окремий прилюдний відчит, в якому сказав дуже цікаві річі. Перш за все: що пересічні профани живіще цікавляться його дослідами, ніж учені, що ставляться до них з недовірям. Воронов зєднав собі одного із своїх найбільших ворогів, професора одного еспанського університету, аж тоді, коли намовив його до операції. Проблема відмолодження є віддавна предметом жартів, а проте вона одна з найбільше важливих для всього людства. На думку Воронова найкраща пора на операцію вік між 50 і 60 роком для мущин, для жінок раніще. Люди не повинні піддаватись операції так пізно, коли вже їх організм не ділає на щіплення. Воронов вірить у можливість створити новий тип людини, коли операцію переводитиме на дітях, що виявляють прикмети ґеніяльности. Тоді їх розвиток зміцниться з незвичайною силою. „Жінка — сказав він — що передасть мені до операції свою перщу дитину, може стане засновницею великої людської породи. Я шукаю ґеніяльних дітей! Дайте мені їх, а я виховаю вам нову ґеніяльну расу!"

ТОРЖЕСТВЕННИЙ ОБХІД 80-ЛІТНИХ УРОДИН ГІНДЕНБУРГА

600,000 МЕШКАНЦІВ БЕРЛІНА ВИТАЛО ПРЕЗИДЕНТА НА УЛИЦЯХ МІСТА.

БЕРЛІН, 2. жовтня. — Павло фон Гінденбурґ, бувший головний вожд німецьких армій в часі недавньої війни й теперішній президент Німеччини обходив у минулу неділю свої 80-літні роковини уродин.

Ціла Німеччина з великим одушевленням святкувала ті роковини. Около 600 тисячна товпа людей витала голосними окликами президента Гінденбурга, коли переїзджав автом з колишнього цісарського палацу до берлінського стадія (місця перегонів), де відбулись головні торжества. У самім стадію зібралось понад 100 тисяч людей, між ними 40 тисяч шкільних дітей. Між витаючими Гінденбурга були також генерали Клюк і Мекензен, що разом з ним були командантами армій в часі Світової Війни. На місци торжеств промовляв канцлер Маркс, а йому відповідав президент Гінденбург.

У торжестві не брали однак участи деякі великі організації, як приміром республиканський Райхсбаннер, числячий около 3 міліонів членів, через те, що при святкованію сього торжества віддавано більше честн Гінденбургови як військовому вождови, ніж як президентови республики.

АМЕРИКАНСЬКІ ЛЕҐІОНАРІ В АЛЬЗАЦІЇ Й ЛЬОТАРИНҐІЇ ТА БЕЛЬҐІЇ.

ЧЕРЕЗ ШВАЙЦАРІЮ ПРИБУЛИ ВОНИ ДО ШТРАСБУРҐА, А ОПІСЛЯ ДО МЕЦУ.

ШТРАСБУРҐ, Франція, 2. жовтня. — Прибуло тут 200 американських леґіонарів з міста Люцерни, у Швайцарії. На двірци повитали їх дві компанії інфантерії й військова музика французької кавалреії та около 6000 горожан. Відвідали вони площу Клебер, де відбули перегляд війска й де повитало їх 700 дівчат у національних костюмах. З Штрасбурга удалися леґіонарі до Мецу, де їх повитала товпа з 15 тисяч осіб. Вони відвідали тут гріб Пуалю Лібератора, а також монумент Лафаета, де комендант Севедж зложив вінці. З Мецу відїхали леґіонарі до Брукселі, столиці Бельґії, куди прибули у неділю рано. Тут повитала їх товпа, зложена з 15 тисяч осіб, а також компанія інфантерії й військова орхестра. Леґіонарі зложили тут вінець на гробі „Невідомого жовніра". Опісля удались на поле битви у Ватерльо. У понеділок прийме їх бельґійський король, а заряд міста Брукселі дасть бенкет в їх честь.

БОРОДІН ВЕРНУВ ДО СОВІТСЬКОГО СОЮЗА.

БУВШИЙ ДОРАДНИК КИТАЙСЬКОГО НАЦІОНАЛІСТИЧНОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА ПРИБУВ ЧЕРЕЗ ПУСТИНЮ ҐОБІ ДО ВЕРХНЮДІНСКА.

МОСКВА, 1. жовтня. — Михайло Бородін, бувший дорадник націоналістичного правительства у Ганкові, прибув до Верхнюдінська, одної зі стацій транссибірської залізниці. Бородін прилетів тут літаком з Урги, столиці Монголії. Щоби дістатися з Ганкова до Монголії, мусів він переїхати через пустиню Ґобі. В протягу тижня має він прибути до Москви.

ВИДАННЯ АМНЕСТІЇ З НАГОДИ 10-ЛІТНИХ РОКОВИН ЖОВТНЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

АМНЕСТІЯ ДУЖЕ КУЦА, БО НЕМА ЗГАДКИ ПРО ПОЛІТИЧНИХ ПЕРЕСТУПНИКІВ.

МОСКВА, 1. жовтня. — Совітська влада видала вкінці довго ожидану амнестію з нагоди 10-их роковин жовтневої революції. Амнестія дотикає головно тих, яких суджено за дрібні крадежи, хуліганство, й усіх тих, яких засуджено на однорічну, або коротшу кару. Вони мають вийти сейчас на волю. Також відноситься вона й до тих, що поповнили поважніщі проступки, коли се сталося з причини недостачі гроша або моральних терпінь, бо такі особи не є соціяльно небезпечні. Також мають бути скорочені кари усім иншим вязням.

Також візьметься під увагу й справу розстрілу засуджених на смерть; се значить, що вбийникам, яких засуджено на смерть, замісць на 8 років тюрми, заміниться кару смерти на вязницю.

Про політичних вязнів, яких у Совітськім Союзі є під сю хвилю найбільше, нічого не згадується у виданій амнестії.

„МАЛА РОСІЯ" У ПОЛУДНЕВІЙ АФРИЦІ.

ПОЛУДНЕВО-АФРИКАНСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ БЮТЬ СТОРОННИКІВ ГЕНЕРАЛА СМАТСА.

БЛЕМҐОФ, Трансваль, 1. жовтня. — Трансвальські націоналісти, давні Бури, не допустили до промов сторонників генерала Сматса, прихильника Великої Британії. Вони побили їх палками, кріслами й обкидали їх фляшками та викинули з вічевої салі. Опісля подерли вони британські прапори, якими прикрашено вічеву салю. На бенкеті, який відбувся того самого вечера, сказав генерал Сматс: „У цілім моїм життю не бачив я щось більше потрясаючого. Наш край звільна стається малою Росією, однак ми не уступимо перед нею".

Генерал Сматс, бувший премієр, виступає проти націоналістів, що домагаються незалежности Полудневої Африки від Великої Британії.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинoке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧОГО МОЖНА БУЛО НАДІЯТИСЯ

Коли ми подавали перші вісти про катастрофу повені в Галичині, висказали заразом здогад, що Польща схоче використати це національне нещасте, що спало на український нарід на те, щоби зломити серед українських мас протипольський настрій та наклонити їх до льояльности супроти польської держави. Здогад наш, опертий на знанню польської душі і на фактах минувшини, оказався і тим разом правдивим. Польські старости вже розпочали по наших знищених селах свою гієнну роботу. Не криється з тим і польська суспільність. І вона розпочала широку рятункову акцію, а як вона її розуміє, пізнати найкраще по поклику, який видав польський ліберал А. Бабянський. Взиваючи всі промислові, фінансові і инші інституції та цілу польську суспільність до жертвенности на допомогу потерпівшим від повені, говорить він таке:

„Політикується у нас богато, але забувається про реальні потреби, з яких тепер є одна: рятувати істнування міліонів співгромадян. Руйнуючій стихійній хвилі від Карпат треба поставити хвилю жертвенности і співчуття, що йде від Балтику через цілу Польщу і то тимбільше, що ту частину краю, навіщену катастрофою, заселює українська людність. Власне та обставина повинна спричинити якнайбільш напружену жертвенність нашого загалу. Сільське українське населення у великій більшости є малоземельне і не має посторонніх заробітників, отже уділення йому допомоги є домаганнем не лише державним, але й високо суспільним. ДЛЯ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРИНЦИПУ, ЩО ПОЛЬСЬКИЙ НАРІД Є ГОСПОДАРЕМ ДЕРЖАВИ, треба дбати про те, щоби всім домівникам було добре, щоби всі мали забезпечене істнування. Історичні випадки і пристрасне оборонне розполітикування викликало багато непорозумінь між польським й українським громадянством. Тепер настав момент, щоби ті непорозуміння зліквідувати, не на підставі політичній, але загально людській. Я глибоко переконаний, що жертвенність польського загалу відповідно відчує і зрозуміє українське населення, а це причиниться багато більше, як державний примус, до перетворення того населення на громадян держави".

Допомогова акція з польського боку має отже, як бачимо, на ціли переробити нещасні українські жертви повені в льояльних польських горожан. З тим Поляки цілком вже не криються і голосять це явно і славно. Супроти цего треба українському народови доложити нових зусиль, щоби ратувати себе не тільки перед злиднями повені, але й тими, які готує для нас Польща, розкладаючи душу нашого народа. Не сумніваємося, що цей обовязок ратунку Західної України сповнять ревно наші брати з Великої України, сповнять його і американські Українці.

КАТАСТРОФА ПОВЕНІ

ОПИСИ ОЧЕВИДЦІВ.

I.

Жабе, 31. серпня 1927.

В нашій Гуцульщині кожного року повені. Бо всякі чужинецькі фірми нищать безпощадно красу гір — ліси, бо потоки й річки не зрегульовані, бо клявзи не збудовані як слід і частенько рвуться. Й нищать повені найкраще, найінтелігентніще населення Зах. України, забирають домівки, наносять каміння на урожайні кусники. Але такого знищення, яке тут було вчора, й найстарші не тямлять.

Дня 30-го весь день не було дощів. Аж вечером надплили чорні хмари. Вітер дув слабо, а в хмарах гуділо, рахкотіло. Блискавки ні на секунду не спинялися. Вся широка долина Жабя була ними осяяна вже від 19-ої години. І було видно кожний ґрунь, кожну скалу, кожну ялицю у верхах.

Линули дощі. Не надзвичайні — нераз такі були тут. Та над Чорногорою все густіли хмари, все більш було в них огню блискавок. Поклались люди спочивати. Аж тут коло 20-ої години зашуміли води. Щум збудив тих, хто спав на дворі. Побігли до берегів, світили, щоб побачити, який стан води. Й „вергло людей з памяти" — казали. Побачили води під хатами. Поки опаматалися, вже було запізно для багатьох.

Постерунок поліції на Жабю-Ільці (до 15 осіб) ледви в підштанках утік. Побіч їх станиці вмент забрало хату, кузню і всі будинки коваля Шляпса. Млин забрало разом з бабусею і її донькою. Нище на Столярці зразу обняла вода всі домівки. На Слупейці, по другім боці ріки, роздалися зі стрихів страшливі крики. До 20-ть хат у мент обійшла там навколо вода. В пітьмі ночі все село стало на ноги. Світла в хатах, ліхтарки втікаючих освітили всю долину ріки. Плач, голосіння, накликування, зойки. На острівци, що на самім долі Жабя-Слупейки, зразу змела вода дві хати й понесла все з 5-ма особами. В хаті шевця Барановського все ще світилося, хоч довкруги її шаліли розбурхані, дикі елементи. Аж коло 3-тої погасло. Дехто з інтелігентів підбіг до почтового уряду. Начальник почти узброєний в кріс, заходився виносити касу в гори. Телефонічного получення з сусідними стаціями вже давно не було.

В загальній суматосі ожидали всі ранку. „Що буде на Устеріках, в Кутах, — там нічого не знають про близьку їм небезпеку?" — питав дехто. А води ревіли, а хребет Черемоша щораз зростав, без упину несло колоддя й хати. В якійсь хаті — казали — ще світилося і були в ній люди, поки не кинуло хатою у скалу й розбило її зовсім.

Коли біля 4-ої розвиднілося, побачили всі незвичайне спустошення. Зникло богато осель, знищило дороги. Покищо є відомости про 7 осіб утоплених в Жабю, 3 особи в Криворівні (знаменитий майстер ковальський Орищук з жінкою і 1 дитина), 7 осіб в Ясенові. (Радіють тут, що уратувався широковідомий українським туристам старенький, емеритований управитель школи на Жабю-Ільці п. Кисілевський, хоч домівку його сильно ушкодила повінь). Говорять тут нині, що в Кутах забрало до 400 хат.

Покищо першу поміч дала в Жабю наша кооператива „Відродження Гуцульщини". Вона зараз післала знищеним по кільканацять кільограмів муки. Та ця кооператива існує покищо тільки перший рік, таксамо, як усі инші тутешні кооперативи (їх в Жабю тепер 7).

Тут у самім Жабю обраховують знищення від цього хмаролому щонайменше на 1 міліон золотих.

А. Гаврилко.

II.

Медиництвo, 5. вересня 1927.

Як усі повіти на Підкарпатті, так і судовий повіт Медиництви навістила страшна водяна катастрофа. З 20 сіл у повіті найбільше потерпіло село Липиці, розложене над рікою Дністром і Тисьменицею, яке 3 дні стояло під водою цілковито, та село Радилич над Дністром. Вода забрала майже все майно, багацько худоби та весь пільний збір збіжа. Люди рятувались на дахи та комини. Жертв у людях у нас на щастя, не було. Вода залила сіножати та дороги. Коли подивитись було з підвищеного місця, очам представлявся страшний і грізний вид: одно море води та захмарене небо, а серед того моря мов острови смерти, на горбах, село Горуцько та німецька кольонія Угартсберг. Сильно також потерпіло місточко Медиництви, через яке перепливає ріка Летнянка, яка залила була половину місточка. Вода в деяких місцях сягала дахів, понищила домівства, сади та городи, позабирала багацько збіжа, сіна та будівельного матеріялу. Люди сиділи цілий день у воді, не можучи з неї видістатись. Деякі вулиці були цілком залиті водою. Вода ушкодила і внесла багато мостів. Жертв у людях і тут не було. Втопилося 2 штуки худоби. Дальше потерпіло також сильно село Летня, розложене здовж ріки Летнянки на просторі 7 км. Охоронилась від води східна половина села, положена дещо вище, натомісць половина західна, положена над самою рікою, майже ціла опинилася у воді. Вода наробила й тут багацько шкід, понищила домівства, огорожі, сіно та збіжа. На ріці Летнянка ушкодила 6 мостів, з яких 3 мости забрала цілком. Струя води була така сильна, що виривала грубі, дубові палі, вбиті 6 м. у землю. Комунікація возова ще й до сьогодні перервана. Частинно потерпіли села Солонсько та Тичів і Літиня. Менше потерпіли инші села. Всі мости в повіті перервані або ушкоджені. Загально — спустошення страшне. Шкоди сягають міліонів золотих. Найстарші люди оповідають, що навіть їхні покійні батьки не розказували, щоби коли переживали такі страшні повені.

III.

Перегінсько, 3. вересня 1927.

Від 30. м. м. ми відірвані не то від світа, але від частин нашого села, віддалених по 100 м. Дня 30. м. м. о год. 17-тій почав падати другий дощ — перший сік з перервами два дні. Коло 18-тої год. почали нестися грюкоти здалека. Блискавки що пів хвилі продирають пітьму. Дощ не перериваеться. З усіх сторін реве вже несамовитий грохіт. Сидимо над рікою Лімницею, на березі, високім 2 м. й робимо ревізію кооперативи. Нікому ніщо в год. 18 не приходить на гадку. Гремить — нехай гремить. Виходжу з хати, вода довкола, где можна перейти. Йду домів. На березі з деяких хат глядять на ріку. Небесний концерт не вгаває.

Год. 19. Вже вода починає дивно шуміти. Худоба реве. Год. 20. Перейшло слово: вода! Все з берега в хати. Зачинається дія, якої не опишу. За 20 хвиль усі хати опустіли: діти, худоба, гуси, свині все вже на сусіднім беріжку. Плач, блеяння, громи — а небесні блискавки освітлюють страшні картини. З середини села надбігають жиди: потоп.

В год. 22 і пів заграли дзвони в нашій церкві; в год. 24 в горішній. Вже знаємо — там потічок Рудава. В селі Небилові з противної сторони ріки також продирається голос дзвона. Ми замкнені до год. 4. рано на острівці 100 м. ширини і 200 м. дов. — а на нім щонайменше 1.500 душ народу і стількиж штук ріжної худоби.

Продираються страшні вісти. Потопа цілих сіл, та, на щастя, не всі ті вісти справдилися. У день бачимо страшну картину: море-море — і море людських сліз, море нужди.

Дня 31. м. м. в полудне починається комунікація селом. Спершу переходять відважні, роздягнені по шию, опісля на конях, а вечером у пояс.

1. IX. Вже є вісти з гір. Косарі й робітники з ліса плаями одинцем приходять. Страшні неймовірні вісти. Підлюте під водою. 6 жертв у людях. П. Будзиновський виратував свою жінку зпід деревин. Кассатами витягали робітники літників з Підлютого. Кажуть ріжно: мабуть нема жертв поза ріднею побережника Халуса (жінка, 3 дітей, наймит і наймичка поплили з водою).

По берегах валяються трупи коров, овець. Всі сіна сплили. Ніде острівчини. Бульба перемішана з шутром на зарінках.

В полонинах: з одної череди овець (400 штук) лишилося 50—60 штук. З инших полонин приходять також не кращі вісти, бо на 31. VIII. мала вернути худоба домів і була вже на річках, де захопила її хвиля.

Само Перегінсько стратило щонайменше 90 проц. бульби і сіна. Худоба не дасться ще обчислити. Скільки хат, стоділ, стайнів — також не знати бо нині, 3. IX., не маємо ще сполуки з цілим селом. Худоба реве — голодна. Нема де пасти. Де показався клаптик трави — там уся вона замулена. Тут 10.000 народу стоїть перед маревом голоду. Вже кукуруза скочила на 13—14 зол. за 25 кг.! Із сусідних сіл приходять такі самі вісти. Кричіть на весь світ: Ратунку!

В. Чолій.

П. С. Дороги зовсім зірвані, занесені шутром. Де шуміли трави, там білий камінь. Уся комунікація на довгі часи знищена. Горда скала на Соколі в Підлютім усунулася. Всі хати понищені. Мало де є хата, аби не була нарушена. Дерева, сади, все понищене. Культура землі до мертвиці знищена. Що покоління робили, виглядає нині, як серед пустарів якого Карсту. Варстат праці знищений на літа, а голод уже нині заглядає всім в очи.

Сам я вже 4 дні відірваний від хати. Моя хата недалеко, та мене ділить Лімниця на 300 м. широка ще нині.

В. Ч.

IV.

Косів, 2. вересня, 1927.

По інформаціям, одержаним лише з Криворівні, в часі повени згинуло 15 дорослих осіб і 4 дітей, разом 19 осіб; 2000 штук худоби забрала вода, русло ріки пливе дорогою так, що люди обходять верхами.

Сила води була така нагальна, що виривала по хатах і забирала з собою все, що було в хаті, в тому й людей разом з ліжками; натомісць стіни бічні нераз лишались і вода плила собі серединою хати. В Ясенові по оповіданням людей задержались деякі хати разом з людьми, які просять ратунку, але не можна їм його дати.

ПРО ОПРИШКА ОЛЕКСУ ДОВБУША

Гори Карпати в давні часи були рідко заселені, не доходила сюди ніяка влада, нарід був свобідний, охочий до боротьби і сваволі. Але життя верховинців було бідне, бо на хліборобство не було доброї землі, а скотарство давало малі користи; нераз в горах приходив голод. Тому сміливіші одиниці промишлювали нераз у той спосіб, що збирались у невеликі ватаги по кільканацять люда й ішли на розбій у багатші села по долах. Таких карпатських розбишак називано опришками. Найславніщий з них був Олекса Довбуш у першій половині 18. віку.

Олекса Довбуш або Довбущук був сином Василя Довбуша з Печеніжина. Батько його був бідним чоловіком, мешкав у комірнім, а цілим його добутком було кілька овечок. Олексі не сподобалося мирне життя батьків, він кинув рідне село і пішов шукати ліпшої долі серед опришків. Своє розбійницьке ремесло він розпочав довкола Печеніжина. Один з перших його нападів був на одного багатого господаря в Чорних Ославах. Але господар якось дізнався, що Довбущук прийде до нього, казав заставити стіл харчами і перекусками, зустрів гостей фляшкою горівки і припив на порозі здоровлям до Олекси. Ватажок приняв гостину і приказав товаришам нічого не рухати господареві. Але інших людей, що зі страху повтікали в ліси, Довбуш не пощадив. У сусідних селах ватага грабила багатших людей і панські двори, притім неодного пана вбито.

Нераз навідувався Довбуш до своїх батьків до Печеніжина, особливо під Великдень; у коршмі йшла тоді широка забава, нераз опришки лежали пяні без памяти. Раз по пяному молодший брат затяв Олексу так сильно в ногу, що він уже ніколи не ходив просто, — як співають у пісні:

Топірцем ся підпирає
Тай на ніжку налягає.

Довбушевим батькам izза слави сина життя ставало краще, бо ріжні люде, найбільше Жиди, приносили їм дарунки, щоби забезпечитися перед нападами опришків. Сам Довбуш мав багато приятелів — щирих та з конечности, серед сусідних панків: панські економи пили нераз з опришками в коршмах, переховували Довбушеву здобичу і за це діставали заплату золотом і дорогоцінностями.

Але пізніще Довбуш мусів залишити околиці Печеніжина, бо проти нього зорганізовано відділи міліції, т. зв. смоляків, що стали наступати на його ватагу все близше. Довбуш переселивсь у глибину гір, аж у Чорногорі. Головне місце його було на горі Стіг. Тут весною Довбуш збирав свою ватагу. „Хлопців" збиралося до сорок, з ріжних сторін. Довбуш вибирав зпоміж них що ліпших, кого собі вподобав, інших відганяв. Вибрані присягали ватажкови на стрільбі, що його не покинуть. Одному з нових опришків Довбуш наказував, щоб його ніколи не зрдив: „Бо як скажеш, куди ти з нами ходив і зрадиш нас, то хочби ти був і в третій землі, то я таки тебе дістану і розсічу". І дав йому кілька грошей, бохонець хліба і папушу тютюну. В останні роки походів Довбуша його ватага числила дванацять опришків; з них чоторох було з Галичини, сімох з угорського боку, один з Придніпрянщини.

На зиму ватага розходилася на ріжні сторони: „Як визимуємося, то зійдемося знов", — говорив ватажок. Для самого Довбуша головним пристановищем було Ясіннє по угорськім боці, недалеко галицької границі. Туди він спровадив свою жінку і туди приходив на зиму. Ясенівський коршмар Дувид мав з ним умову і перепродував у Сиготі здобичу, добуту в Галичині. А як з угорської сторони починали натискати на опришків, Довбуш не міг приходити до Ясіння, а зимував у Чорногорі. Він поклав собі хату в полонині, в дебрі, званій Джерджя, і перебував зиму з деякими товаришами. Живилися молоком і мясом овець; муку і пщоно присилала їм на конях Довбушева жінка.

Із своїх пристановищ у горах Довбущ робив напади на всі сторони, — і на Закарпаття і до Галичини. Раз напав він на двір шляхтича Карпинського в Голоскові коло Отинії, — тоді саме народився тому панові син, що пізніще став відомий як поет. Карпинський полишив жінку на постелі, сам утік в ліс, а для страшних гостей приказав заставити стіл хлібом, сиром і горівкою. Довбуш приняв гостину, не зробив мещанцям ніякої кривди, ще й дав бабі-повитусі три золоті, а матері радив, аби на його памятку дала дитині імя Олекси.

Іншим разом ходив Довбуш на Богородчани. Першого дня опришки ночували в лісі, другого дня ішли ніччю лісом аж почало свитати; цілий день перележали, а в ночі напали на панський двір і зрабували його. Богородчанські жовніри почали дзвонити на трівогу, але опришки їх убили і почали грабити місто. Зі здобичі Довбуш брав пістолети, стрільби, шаблі, золото та срібло. Срібла мали цілий мішок. Довбуш ходив ще на Манявський Скит, Перегинсько, Борщів.

Часто бував і над Черемошем. В селі Красноїлі жорстоко помстився над тамошним отаманом (війтом) Миколою Дідушком. Дідушко був великим багачем і Довбуш хотів поживитися на ньому, — казав прислати собі бочку сира. Але гордий отаман відказав, і ще хвалився, що зловить Довбуша і його голову відішле до Станиславова. Тоді Довбуш виправився на Дідушка. Про його напад парубок Дідушка оповідав так:

Ми доїли під вечір перед заходом сонця вівці і Дідушків син Іван доїв з нами; аж тут надбіг один опришок і каже:— „Лишайте молоко з дійничками та ідіть до хати". І вдарив найстаршого наймита, що тоді молоко прятав, а Дідушкового сина взяв за потилицю та питається: „Де батько?" — Той відповів: „Не знаю, чи в Кутах, чи на селі?" — Опришок крикнув: „Що брешеш! Гадаєш, що я не знаю? Я від рана на вас чатую", і вдарив його топором по голові так, що той ледви за годину прочуняв. Потому загнав нас пятьох до хати і запхав нас під лаву. Відтак зловив одну дівку, побив її так, що мусіла признатися, що Дідушко коло ватри, де стрижуть вівці. Вони післали туди одного опришка, той пішов до Дідушка і каже: „Іди до пана, твій пан приїхав із Кутів". Дідушко відловів: „Або мені пан новина? Не маю часу". — Цей каже знову: „Та бо йди конче!" Дідушко став його ганьбити, а той ударив Дідушка топірцем в голову; аж він заточився; але ще вхопив опришка за плечі і крикнув на слугу: — „Не дай мене!" — Слуга вхопив опришка за руку, але той ударив і його топірцем. Слуга побачив, що це не жарти і втік. Опришок схопив Дідушка і привів його до хати. І лиш його привів, Довбуш привитав його лайкою і згірдним словом: „А ти тут, пане Діду? Не присилав я до тебе, щоб ти дав мені сира? А ти казав, що мою голову даси до Станиславова!" Вдарив його топором у груди і каже: „Пізнаєш ти мене, Олексу? На, рубай мою голову! Ти зганяв село й обіцював людям шапку червінців, щоби мене ймили! А от я тебе ймив!" І вдарив його другий раз так, що Дідушко відразу сконав. Один опришок припав з пістолетом і хотів ще в Дідушка стріляти, але Довбуш не дав задля гуку. Мерця звязав разом з сином плечима до купи і так підіймив їх Довбуш одною рукою в гору і каже: „Оттак то вяже Довбущук, пане Дідушку". Потім опришки побили службу, відшукали коні, запрягли, забрали з собою Дідушкового сина і поїхали. Передтим ще підпалили хату. Довбуш напоминав наймитів: „Аби ви за мною не гонили і не кажіть нікому, що я був". А синови казав: „Як будеш отаманом, аби ти за мною не ходив!"

Останний напад Довбуша, що скінчився його смертю, був на Космач. Це було літом 1745 р. Довбуш виправився з Ясіння, де був у своєї жінки, з двома таваришами, сестрінцем Павлом Орфенюком та Васелем Баюраком. По дорозі у Ямній відвідав свою сестру; тут вони ночували. В Микуличині вони вбили господаря Мочернюка, відтяли йому голову, взяли 7 талярів, котел, рушницю, ще дещо і спалили хату. Звідтам пішли до Космача на Степана Дзвінчука. Народня пісня каже, що Довбуш любився у жінці Дзвінчука. Але сам Дзвінчук оповідав пізніще, що Довбуша привела на нього його теща з Кривовірні, за те, що не хотів віддати їй віна по померші першій жінці (її доньці), — затримав у себе пару волів й одну корову. Вона оклеветала Дзвінчука перед Довбушем, що нібито він ходить за ним і хоче його вбити.

Про прихід опришків Дзвінчук оповідав так:

„У тій хвилі пес почав брехати, а вони зараз припали до вікон; я сидів на порозі хати, скочив і зачинив сінні двері. Вони казали пустити себе до хати, але я не обзивався, тільки моя жінка й мати говорилися з ним і не хотіли його пустити; казали: „Не знаємо хто ти є, чоловіка нема дома, десь на косовиці в полі". Вони кинулися до дверей і найперший Довбуш взяв дрюк, заважив двері, трохи відважив, а потім сам собою почав тиснути і лізти до сіней. Я його тоді пострілив. А він залаяв мене і товаришам сказав: „Паліть хату!" Вони почали кресати вогонь та не могли зараз скресати. А потім Довбущ сказав їм, щоби забрали з нього зброю, говорив: „Ще я звідси можу іти". Вони зняли з нього зброю, взяли зі собою і пішли в ліс, а мій пес, ще гавкаючи на них, пішов за ними собі в ліс".

Про ту саму подію товариш Довбуша, Баюрак, оповідав майже так само: „Ми всі вибралися до Космача, до Степана Дзвінчука і підійшли під його хату в ночі, а що Дзвінчук не хотів відчиняти дверей, то Довбущук ухопив на дворі якесь дерево, вдарив ним у двері і став відважувати. Ми оба — я і його сестрінець — стояли при дверях. Ватажок відважив троха двері і почав тиснутися до сіней, але саме тоді стрілив у нього Дзвінчук і вцілив у плече. Пострілений ватажок утікав з нами в ліс, але що не міг дальше йти, то ми оба занесли його за село в корчі, прикинули ще живого хворостом, а самі пішли в ліс. Довбуш мав біля себе два червоні золоті дрібної монети та один таляр; більше грошей при собі не мав. Лишився при ньому ще золотий хрестик, зашитий у червоне сукно, і срібна ладівниця. Як ми з ним розходилися, дав мені свою рушницю, а сестрінцеви пару пістолетів".

По відході опришків Дзвін-

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СПОВІДЬ НАЛИВАЙКА.

„О, не кажи, чернець святий, мені про гріх; це не до речі: Нехай і гріх, і гріх тяжкий, ти тільки марне тратиш речі.

„Щоб Україні дорогій здобути иншу, кращу долю, щоби повернуть народу волю й визволить край любий свій, гріхи Татар, гріхи Ляхів та Москалів, і наших перевертнів езуїтів, і душогубства всіх Сарматів на себе я-б приняв без слів, та що мені в твоїх покутах; найгірше пекло, старче, знай, мені Вкраїну бачить в путах.

„А вільною вбачати рай; з дитинних літ в душі моїй палав огонь за волю встати. Мені пісні співала мати, про незабутний час святий, коли неволею закутий, ще не ходив козак у путах, і шиї мовчки не хилив в ярмі ганебнім нерозривнім, а з Ляхом, Москалем у спілці любо жив як вільний з вільним, та все те зникло, мов омана, й козак пізнав у спільниках своїх тирана. Москаль, Лях, і езуїт, мов шуляків неситих зграя, нас рвуть і шматують що мить, Та що їм стогін всього краю. Закон в Варшаві міцно спить... з того часу в народній душі буде ненависть тяжка до Ляхів та Москалів, в очах палає хижий гнів, в неволі серце завмирає. І в ясний день, і в темну ніч чиюсь таємну чую річ. І стежить скрізь вона за мною, й не дає мені спокою, ні в вільних волею степах, ні серед брязку й гуку бою, ані в святих моїх церквах. „Вставай!" я чую що хвилини, „Вставай на ворогів Вкраїни!"

„Того, хто перший зпід ярма на самовладців меч здійма, я знаю, скрізь жде смертна доля... Мене осуджено, то так. Але скажи, коли й як, де здобулась без жертви воля! Загину я за рідний край, я почуваю те й знаю, й серцем повним щастя в край я свій талант благословляю!"

Цю славетну сповідь написала наша письменниця Людмила Старицька — Черняхівська, дочка по нашім незабутнім письменникови Старицькім. Думаю, що я не прогрішився ні перед нашою літературою, ні перед письменницею Старицькою, подаючи до відома шановним читачам цю могутню сповідь нашого великого полководця запорожського війська, Наливайка. У нас на Україні був звичай, що всі наші гетьмани, полководці та другі козацькі старшини, на склоні свого життя, коли рука відмовляла послущенства шаблі, йшли в монастир відмовляти свої гріхи, та розмишляти про долю та волю рідного краю.

Я не знаю, як шановні читачі приймуть цю сповідь, але знаю це, що ця славетна сповідь сильно поділала на мене, бо коли я читаю її, то мороз проходить по тілі, серце починає скорійше бити, і я у цей момент почуваю в собі надзвичайну силу духа і заразом ця сповідь зроджує у мене жадобу страшної пімсти над ворогом нашого народу, яким є Москаль, Лях і наш звироднілий езуїтизм. Ця сповідь стала для мене дороговказом мого життя, у хвилях буденщини, полученої з недостачами, горем і ворожими ударами проти нас: а коли наш чорний езуїтизм пхає штилет в народній організм, тоді не хочеться жити й здається, що чоловік є безрадний і розчарований і готовий на все, що принесе час.

У такій хвилі беру до рук цю славетню сповідь Наливайка, і вона вливає в мій організм нову бундючність, та дає новий напрям життю, і я тоді бачу ці горя дуже малими, в порівнанню з цими вічно святими ідеалами, які висказав Наливайко перед черцем, що радо гріхи принявби, не лише свої, але й гріхи цілого світа, щоби лише тим робом увільнити рідний край з кайдан. І тому поручаю цю сповідь всім нашим знеможеним в боротьбі о краще завтра братам, поручаю зокрема тим нашим відважним камінярам, що боряться з чорним інтернаціоналом, що вимітають з своєї церкви езуїтське сміття; поручаю цю сповідь і цим, що впали жертвою викляття римським прислужником, епископом Богачевським. Хай ця сповідь буде для них боевим панцирним щитом, та хай загріває їх до дальшої боротьби на церковно-народнім полі. Поручаю цю сповідь і тим священикам патріотам, що силою обставин ще мучаться в неволі епископа Богачевського. Хай ця сповідь дасть їм сили та завзяття як найскорше вирватись з польсько-римської неволі. Вкінці прохаю уклінно шановних читачів, щоби цю сповідь не нищили, але щоби передали її тим, що не читають „Свободи", щоби вона загартувала їх до боротьби на всіх ділянках нашого життя.

В. Гасій.

Льокаль Анцайгер повідомляє з Москви, а Москва з Харкова, що в Київі відбувається тепер процес проти княгині Волконської, що є обжалувана іза неправдивих донесень на німецький конзулят тамже. Рівнож є друге повідомлення з Дніпропетровська, де відбувається суд проти якогось Цініна, що з підробленими паперами занимав місце професора економії, та виставив був шильд правної поради.

Хто буде Жидом?

Прийшов бідний Шльойма до рабіна на пораду, що йому робити, щоби так не бідувати? Гм, задумався рабін, як тобі так зле, то може поїдеш у Палестину, там дістанеш землю, будеш рільником....

— Ой, реббе, я це розумію, там вже поїхало богато наших, не дуже собі хвалять, робити треба, а врешті — хто буде тоді Жидом, як усі будуть рільниками?

Загроза буддизму в Европі.

Німецькі ґазети приносять вістку, що в Анґлії плянують буддисти під проводом Анаґаріка Дгарманаля поширювати буддизм. В Анґлії є около 10,000 атеїстів, котрих буддисти думають навернути на віру Будди. В Лондоні плянують буддисти вибудувати дім в клясичнім стилю буддизму, з котрого поширювалиб віру в Анґлії, а дальше й в Европі.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

БРУКЛИН, Н. Й.

Посвячення прапорів і величавий концерт.

День 18. вересня остане довго у памяти бруклинських Українців. Сего дня святкувала тутешня „Рідна Хата" чотиролітні роковини свого істновання.

Святковання сих роковин получено з торжественним посвяченням прапорів тутешнього Народного Дому, який куплено заходами згаданого товариства „Рідна Хата". Вже сам погідний, сонічний день сприяв сему торжеству посвячення двох прапорів, українського й американського. Український синьо-жовтий прапор справило тов. „Рідна Хата", а американський громадяни М. К. Ніздропи. Посвячення прапорів відбулось у тутешній гр.-кат. церкві св. Духа, о 12. год. в полудне. Чину посвячення довершив о. А. Лотович, який виголосив при тім проповідь про американський і український прапор. Вже о третій годині почали громадно збиратися наші люде у салі Народного Дому, щоби бути присутними на заповідженім концерті, в якім мало взяти участь три хори, бруклинський, джерзиситський і йонкерський. Концерт почався в четвертій годині, при битком наповненій, красно приукрашеній салі, вступною промовою голови „Рідної Хати", д. Ілії Малика, в якій він згадав про старання й заслуги товариства у набуттю Народного Дому. По вступнім слові д. Малика виступив на сцену хор місцевого „Бояна", під управою д. В. Савицького й відспівав пісню Ярославенка — Великий день. Опісля полинули звуки дальших пісень.

Панночки Симчич і Гаврилюк з йонкерського хору відспівали пісню „Думка й соловей". Дальше співав джерзиситський хор під управою п. Ґели, старого нашого ветерана диріґенства в Америці. Згадати тут належить і про дует п. П. Слободзяна й панни Кешти, знаних вже у Бруклині зі свого гарного співу. Квінтет „Старці" відспівали члени джерзиситського хору пп. П. Маційовський, Василь, Богдан і Марія Ґели та п. Шустикевич. Квартет „Вічний революціонер" відспівали самі диріґенти, пп. Фатюк, А. Ґела, В. Савицький і Г. Шустикевич. Усі співи хорів і поодинокі соля й дуети нагороджувала зібрана публика голосними оплесками, а часто домагалась повторення відспіваної пісні. Концерт закінчено відспіванням народного гимну „Ще не вмерла Україна".

При кінці належить зазначити, що всі три хори заслугують на повне признання через те, що не жалували труду, щоби як найстараннійше вивчити усі пісні і як найлучше їх виконати, а передовсім належиться подяка їх диріґентам. Честь і слава також зарядови Народного Дому, що занявся устроєнням так знаменитого концерту, якого ще не було у Бруклині.

Учасник свята.

чук вибіг зі своєї хати і вже не вертався, а шукав помочі по селі. Досвіта зібралися люде з громади, космацькі священики, арендар і почали шукати Довбуша по сіножатях і хащах.

За голосом мойого пса — оповідав Дзвінчук — трафили ми на місце, де в хащах під смерекою знайшли ще живого Олексу Довбущука, — в ґуглі (каптурі), сіраку, у сорочці, в олію затовщеній і обмоченій у смолі, — прикритого галуззям. Питали ми його: „Що ти мав за справу, що мав за причину на моє життя, на мій дім находити? Чи хто намовив тебе на мене?" — Відповів Довбущук: „Чи мене хто намовляв, чи не намовляв, така мені смерть прийшла". Питалися духовні, що належить до християнської душі: „Чи потребуєш сповіди і бажаєш приняті святі тайни?" — Відповів: „Уже я сповідався і причащався у той час, у котрий поступив на цю дорогу". — Як питалися за скарби, деб вони знаходилися, відповів: — „В полонині, у Чорногорах, — Бог знає, я знаю, земля тим буде користуватися, не люде". — Як питали Довбущука, звідки і кого мав зі собою, сказав, що один був Баюрак, а другий Орфенюк. Невдовзі почав конати, а як приїхав ґубернатор яблонівський, Довбущук умер при ньому і при людях космацької громади. Це було 24. серпня 1745 р.

По смерти взято його тіло на віз і везено по селах, оголошувано народови про смерть опришка і так завезено до Коломиї і зложено в ратуші. Не знати, чи його зараз похоронено, чи може по тодішньому звичаю ще по смерти суджено і може тіло повішено, або четвертовано і розкинено по роздорожах на пострах іншим опришкам.

Довбуш уже за життя добув собі грізну славу в горах і на Підгірю; він прикував до себе увагу народа незвичайними особистими прикметами, — великою фізичною силою, очайдушною відвагою і своєрідною лицарскістю, що не карав тих, котрі стрічали його добрим словом і чаркою... Але при всім тім він таки був опришком, для котрого головною метою була здобича: щоби добути собі наживу, він не вагувався жертвувати людське життя, не дуже зважаючи, кого вбиває: пана чи жида, ґазду чи наймита. Аж пізніще, протягом двох століть, народ забув жорстокі діла ватажка, прибрав його постать славою героя, местника народних кривд й опікуна Гуцульщини. Всюди в горах показують Довбушеві печери, комори, камені, хрести і т. д., всюди оповідають про нього перекази та співають пісні. Вславив Довбуша також поет Федькович у загально відомій поемі.

Але дійсна історія показує нам правдивого Довбуша — грізного і кровавого опришка.

Дрезденський суд засудив редактора Доміника на 500 марок кари, або 25 днів тюрми, по причині представлювання жовніра як убийника в газеті „Майсенер Фольксцайтунг". Газета є соціял-демократичного напрямку з нахилом до комунізму.

ЧЕРЕЗ ПОРОСЯ.

Хтож би то міг був припустити, що Дмитро Байдура з жінкою своєю Анною посваряться!

Було живуть собі любенько в згоді, що аж другі люде на примір їх подавали, а тут як грім з ясного неба, ні звідци, ні звідти, тай посварилися.

Тож то було дивування в селі. Одні стояли за Анною, другі за Дмитром. А инші ні за тим, ні за другим. Обоє, казали, невинні. Спаде лихо на людину, тай замінить його в сатану, тай висотує в нього нерви, мов віжки натягає, що веться бідака та не знає, як загамувати своє роздражнення. І найкращого перемінить. Таке то.

А з тою пригодою було ось як.

Товкла нераз Анна Дмитрові:

— Десь то в людей і поросята на підгодівку. Прийдуть свята, то й омаста й ще дещо знайдеться. Бараболя в городі не застрягне. А ти ґаруй, тягнися, та навіть страви доброї не покоштуєш!

— Чого, бабо, мелеш язиком? Вже тобі розвязало? Вжесь поснідала? Дай ми спокій, не дзютай мі в душу, бо з того ніц не буде!

— А чо би не могло бути? Стягнімся раз тай купім порося, хоч маленьке. Що-ж то, чи ми вже такі останні? Та най валяється коло хати.

— Купуй, коли маєш за що!... воркав звичайно Дмитро тай втікав з хати. Але на самоті роздумував і вважав, що таки не зле би було купити порося. Все таки чимнебудь, як при хаті, підгодувалось би тай був би набуток.

Анна потайки щадила яйця, дітям відмовляла. Офірувала вже на те й кілька курей. А коло засіка з збіжжам стояла нераз довго, та щось обміркувала.

Дмитро ладив по трохи вязанки дров на продаж. Жінка ніби не бачила та потайки тішилася.

Ось прийшла хвиля, що Дмитро торжественно запряг коняку до воза з полукіщком, разом з Анною наложили всякої всячини, що нащадили за кілька місяців тай повсідали гордо зверху. Не за чимнебудь то їдуть на ярмарок, а за поросятем!

Багато радили по дорозі. Треба буде кучку вихарити, корито направити, лупину щадити.

Щасливо пішло в місті. Розпродали все, що мали, тай порося несогірше купили. Яке-ж то задоволення було велике! Завязав Дмитро порося в мішок, примістив на возі, тай казав Анні сидіти вважно, бо він ще скочить тютюну до файки та вбарінків дітям купити.

Сидить Анна, а чоловік щось не вертається. Скучно. Втомлена, зголодніла, час би до дому. А тут підходить якийсь чоловік тай кладе мішок з поросятем на віз. Просить оставити на хвильку мішок на возі, бо він зазув щось ось-тут недалеко в склепі тай з мішком не хоче вертати.

— Ідіть собі, чоловіче, я не маю часу ваших свинок пильнувати. Іду вже до дому.

— Не хочете, то ні! Я і так обійдуся!... Забрав мішок на плечі тай потяг.

Вернув Дмитро.

— Ану, попробую дати поросяти вбарінка, чи буде їсти!...

Розвязав мішок.

— А... то що?

З мішка вискочив пес, тай побіг між фіри.

Як не счиниться колотнеча! Пекло ціле. Розлютився Дмитро, хотів жінку грубшим кінцем батога бити, та люде стримали.

— Дайте спокій, Дмитре, таж то випадок!...

— Випадок?... Аби їй очі повипадали! Слухай! Та чи тобі повилазило? Та чи ти не знаєш, що то кервавиця ґірка? Тепер маєш! Лапай вітра в полі! Йой-йо-йой!... заводив Дмитро.

Люде розпитували:

— Як, що, де?

— Та якийсь підходив! Чиж я могла знати, що то такий штукар?... Боже мій! Що-ж я тут винна?... плакала Анна. Жаль і досада давили горло. Ось куди пішла тяжка праця, недоїджене, недіспане. Тай винною чула себе Анна не мало, тому не сміла навіть глянути на чоловіка.

Оповідали люде, що як вертали до дому, то одно дивилося в одну фосу, друге в другу, плечима до себе. Дмитро й не спостеріг, як запняв возом до стовпа.

Тоді вже в крайній люти стягнув жінку з воза, затяв коні й пігнав, мов шалений, до дому.

А жінка вже пішки шкандибала та поплакувала.

З тиждень до себе не говорили.

Такий то був сміх та разом і смуток.

І хто би то був сподівався?...

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Союзовці для потерпівших від повені.

Товариство Запорожська Січ, від. 367. У. Н. Союза, висилувало з товариської каси $50 на негайну допомогу для потерпівших від повені в Галичині, а члени товариства доложили від себе ще $24.

Разом вислано до Обєднання в Филаделфії $74 для негайної висилки до краю.

За уряд:
В. Пукіш,
Ю. Онуфер,
М. Аїтонів.

КЛІВЛЕНД, О.

З забави на рідний край.

Дня 17. вересня відбулася забава в громадян Кальницьких. По скінченій вечері гром. Репужинський промовив до зібраних та згадав про те посліднє нещастє, яке навістило наш рідний край, себто про повінь, що пустила з торбами десятки тисяч наших братів.

Збірку перевели: Катерина Ділай і В. Репужинський.

Зібрано $15.30 і вислано до Обєднання.

Жертвували по 1 дол.: С. Стахів, Гр. Самотис, В. Волянський, Ф. Федорчук, Ів. Жук, Ів. Мазур, Катерина Ділай; по 50 цнт.: А. Кальницький (перший), А. Кальницький (другий), Мих. Савчак, Ів. Медвідь, Мих. Матіїшин, І. Гнатків, п-ні Самотис, М. Куць, Марія Мовчко, Д. Старявський, В. Репужинський, С. Морозович, Й. Запотичний, Ів. Форналь, Марія Савчак. Дрібними датками зібрано 80 цнт. Разом зібрано $15.30. Деякі гості декларували жертви. Під теперішню пору не повинно бути ні одної забави, на якій не збирали би жертв для Рідного Крою.

В. Репужинський.

ЕЛМАЙРА, Н. Й.

Для українських інвалідів.

Переведено в нас дві збірки, одну в Українськім Народнім Домі, де збирав гром. П. Гречаник, а другу в українській гр.-кат. церкві, де збирав о. Закревський.

Треба признати, що о. Закревський говорив про нашу боротьбу за волю і наших інвалідів дуже сердечно, а такої бесіди в нашій церкві люде досі не звикли були чути. В церкві відправлено рівнож і панахиду за наших борців.

Поминальне Богослуженнє відбулося заходом Тов. ім. Івана Франка, від. У. Н. Союза. Разом зібрано $39.72 і вислано до Обєднання для інвалідів.

Жертвували по 1 дол.: П. Гричаник, Катерина Казьмирська, Текля Базарницька, О. Осташевський, Мих. Білянський, В. Панила, С. Курила, о. Л. Закревський, Я. Копко, Д. Паньцила, Г. Левуш, Анна Корецька; по 50 цнт.: Ів. Мосьпан, Ф. Руцький, Я. Сівак, К. Юськів, С. Конащевич, Мих. Дудар, М. Осташевський. Разом зібрано $15.50, а дрібними жертвами зложено $24.22. Разом $39.72.

Петро Гричанік.

БОСТОН, МАСС.

Для потерпівших від повені.

В тутешній українській православній церкві започаткована допомогову акцію для потерпівших від повені і зібрано на ту ціль $18.55, які вислано до Обєднання.

Це тільки початок акції.

ЮНІОН МИЛС, Н. Й.

З хрестин на інвалідів.

В чесного громадянина Семена Негрича відбулися хрестини, на яких по принятому серед свідомих Українців для доброму звичаю переведено збірку на старий край. Зібрано $12.35 і вислано їх до Обєднання з призначенням для інвалідів.

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

З весілля для потерпівших від повені.

В Амстердам, Н. Й., відбулось весілля д. Луки Бенаса з п. Анною Петриця, і підчас весільної забави оден з присутніх завізвав гостей, щоби не забули за потерпівших від повені братів у старім краю. Збіркою занялись Марія Гулик і Броніслава Лабінська; зібрали $22.50. Гроші переслано до Обєднання. Маємо повну віру, що і другі Українці будуть в той сам спосіб поступати і поратують своїх братів в тім великім нещастю.

ІСТПОРТ, Л. АЙ.

Збірка на Український Народний Дім в Глинянах.

На фонд будови Народного До і Читальні в Глинянах жертвували слідуючі: п. Анна Скибінська 10 дол.; Мих. і Юлія Польні 10 дол.; Ст. Дацьо 3 дол.; А. Курпіта 1 дол.; всі з Ню Йорку. Єронім Дмитко (Денвер, Кол.) 5 дол; о. А. Улицький 1 д.; Катерина Савчак, Вінніпег, Канада, 1 д.; Мих. Ст. Левицький (син Н. Левицького) 1 д.; п-ні Павлина Костюк 2 дол.; П. Шовінський 1 дол., Анна Левицька 1 дол.; Г. Оділ 1 дол., Мері Мейн 1 дол., М. Мічель 1 дол., Н. Українець 1 дол. Я гроші всі вислав на руки Василя Шульги, сина Михайла, в Глинянах. Хто з краянів почувається щирим Українцем і бажає добра свому народови най шле жертви до предсідателя Народного Дому в Глинянах, бо я більше не збираю.

Микола Левицький.

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

333.

На хрестинах памятали за Сиротинець.

Дня 18. вересня б. р. гр. Григорій Німий у Шамокін, Па., справляв хрестини своїй першій донечці Ользі. Присутний на тім родиннім святі гр. Василь Курилів пригадав гостям за Сиротинець У. Н. Союза і вони зложили на сю інституцію отсі жертви: Г. Німий і В. Курилів по $1.40; Я. Хорощак $1.00; Н. Логуш 50 ц.; М. Репела і В. Чернега по 25 ц.; П. Дзвінчик 20 ц. — Разом $5.00. — **Василь Курилів.**

334.

Тов. Запорожська Січ, від. 347 У. Н. Союза, в Мілвіл, Н. Дж.

Хвальний Заряде! — Висилаю на Сиротинець $20.20. Наші члени зложили $13.00, а $7.20 зібрали наші дівчата в пушки на товариськім пікніку, який ми тут собі устроїли. Я певний, що до кінця біжучого року наш відділ буде в першім ряді. — **Іван Копитко, секр.**

335.

Бр. св. Петра і Павла, від. 110. У. Н. Союза, в Вандергрифт, Па.

Хвальний Заряде! — На мітінгу нашого Братства була, між иншими, точка про Сиротинець У. Н. Союза. По короткій нараді над сею справою кождий з присутних членів був за тим, аби від такого діла не відтягатись, але робити якусь дійсну роботу. Устроїти якесь представленнє або баль на доход Сиротинця у нас неможливо, бо тут є дуже мало Українців, як у Вандергрифт так рівнож і в Аполло. Отжеж ухвалено устроїти „тег дей".

У Вандергрифт занялися збіркою: Яків Жуковський і Олекса Кричковський. Жертвували слідуючі: Іван Сушак $5.00; Я. Жуковський і Т. Руцький по $2.00; І. Шелегін і Й. Колодницький по $1.00; І. Завальницький, А. Блавуцяк і О. Гула по 50 ц.; дрібними датками $16.75. — Разом $29.25.

В Аполло збирали: Олекса Кричковський і Нестор Крушельницький. Жертвували: О. Кричковський $2.00; Н. Крушельницький, О. Лібрик, М. Новак, Н. Чайковський, С. Манастирський, Д. Лібрик і А. Сівак по 50 ц.; дрібними датками $16.75. — Разом $22.25.

Загалом в обох висше названих місцевостях зібрано $51.50. Сі гроші вислано на руки Комітету Сиротинця.

Олекса Кричковський, секр.

ПОДЯКИ

Я нище підписаний дякую за уділення мені запомоги з „Запомогового Фонду" у сумі 50 долярів. У. Н. Союз неначе рідний батько і опікун не забув за мене хорого й заглянув до мого ліжка і поміг мені у моїй недузі. Тому складаю сердечну подяку головному урядови У. Н. Союза за таку велику запомогу, яку отримав 23. червня. Дай Боже, щоби той наш дорогий Батько У. Н. Союз зростав кождого дня у нові члени, подібно як у жерельній керниці прибуває вода. Також дякую, нашому відділови 121, брацтву св. Михаїла і нашим урядникам Дмитрови Іванцеви, Семенови Свередюкови і Василеви Чуйкови за їх труд, що постарались мені про сю запомогу. Взиваю усіх, що не є ще членами У. Н. Союза, щоби вступили в члени У. Н. Союза, аби на случай недуги було кому заопікуватися ними.

Онофрій Литвин, відділ 121 У. Н. С., Ром, Н. Й.

Д-р Софія Парфанович.

ВРАЖІННЯ З БОЙКІВЩИНИ.

Прекрасна наша Бойківщина! На жаль, мало хто з нас побував у турчанських горах, пізнав чудовий край та приглянувся до життя убогого, темного бойка. Мало хто з нас пізнав чар зеленої долини тихого Дністра, лісисті стрімкі гори над берегами рвучкого Стрия та високі, пралісами криті верхівя над Сяном. А все те в однім тільки повіті турчанськім! Знають за те цей гарний край тільки чужі, що ідуть сюди для експльоатації ліса і його видідченого нині властника-бойка, і знають трохи літники, переважно жиди, котрих стягає сюди прекрасний воздух і новість, котра все манить цей рухливий і цікавий нарід. З Українців рідко хто відвідує цю частину краю, криту лісом і вівсами — щоденною поживою бойка. А дуже варто пізнати цю забуту нами полосу, де, як каже пісня: „Живуть бойки, де музики дрібно грають, скачуть полегойки".

Повітове місто Турка — це нужденна жидівська місцина, повна гамору і малих убогих крамиків, де наш газда купує нечисленні господарські прилади і приганяє на торг свою нужденну худобу. Та як тільки утомлена гамором і порохом людина кидає це місточко, само по собі гарно положене над Стрием, виринає перед нею безліч гірських пасм і синього простору, осяяного сонцем. Ідучи на південь серед гір, на котрих переважно вирубано ліс, висідаємо в Сянках. Острій воздух вказує, що терен підніся; лісисті гори понад Сяном, що тут випливає на обрі одного газди, знімаються щораз вище. Сянки, теперішня гранична стація, від якої недалекий прохід гарним гостинцем до Ужока вже на Закарпатській Україні. З самої стації, немов із птичого гнізда, приліпленого до скелі, чудовий вид на великі серпентини й високі гори. А в долині Ужок, що був ще за австрійських часів кліматичною місцевістю, мав купелевий заклад і парк; нині він запущений і сумує в ньому обтовчена, мохом поросла статуя камяного Геракля. А далі далекі шляхи Закарпаття...

З Сянок на захід ідемо долиною Сяну або ідемо чудовою лісовою залізницею через Тарнаву до Ступосян і Горішних Устрик. Залізниця спинається високо понад пропастями і бурхливими потоками. Довкола шумить старий ліс, а над головами кричать вірли. Високо понад нами дрімають зелені полонини Галин і Букове Бердо, і тільки здалека долетить голос сопілки або рев худоби. А глибоко, дуже глибоко у стіп цих гір синя лента бурхливого Сяну і села, забуті Богом і людьми: в них нарід темний, брудний, аж чорний, а під границею застрашений тими, що чуйно її бережуть.

На схід від Турки сині лісисті гори і лісова залізничка (колійка), через Ільник до Завадки. Звідси вже не так то й дуже далеко до Сколього.

На північний схід від Турки їдемо долиною Стрия в ліси й гори через Ісаї і Ластівки до Свидника, одної з найкращих місцевостей Турчанщини. На жаль, недоступна вона ні залізницею ні гостинцем, здається, немов єдиний вихід з цих чудових гір водами Стрия. А він широкий тут і бистрий та пиниться глибокими, дикими ярами. Немов бачимо в Ластівках тих бідних Франкових циганів, як гинуть серед лісової гущавини. Бушують, шумлять гірські вітри, а сонце купається в бистрих струях Стрия.

На північ від Турки лагідні пасма гір Дністрового доріча. Через Явору в Розлуч. Розлуч! Модна тепер (серед чужих), молода і прекрасна місцевість для літнього побуту. Серед лагідних гір, переважно критих лісом, село, як інші в Бойківщині. Та мабуть ніде нема стільки синяви, простору, воздуха і краси, що тут. Лагідні та „високі" (935 м.) гори тягнуться довгим пасмом на полудне від села. З них прекрасний, далекий вид на море гір — аж далеко до Турки і Сянок, аж на край овиду, де темніють граничні полонини. На цім-же пасмі джерело Дністра — мала керничка у стіп зломаного бука; далі від неї маленький потічок, а ще далі, ген в долинах села, гостинці і срібна лента молодого Дністра. Пливе-крутиться серед гір і втікає нам на північ і схід — ця гарна наша ріка. Мріють гори, скупані в сонці, шумлять ліси і хвилюють буйні вівси. Свобода, простір, пречистий воздух і сонце — і безмежна тишина. В долині на „ровені" прекрасний Розлуч (кажуть чужі, що це справжня перлина гір). Лагідні Кичери лісисті — богатож його, молодого, зеленого, запашного — оцього ліса. Потоки і прекрасні їхні водопади з хрустальної води, зелені луки над потоками, високі камяні мости і чудовий рівний гостинець серед піль і гір. Лагідний воздух, розкішне тепло, безмежна тишина. Не диво, що чужі пишуть, що це справжня Швайцарія! ... визискувати! На очах ростуть чужинецькі віллі, парцелюють ліси, ставлять пенсіонати. Львівський магістрат закупив 10 моргів лісового терену, щоби поставити тут своїм урядовцям дімки для відпочинку. Закуплено місце під санаторію для грудно-недужих. Рух і життя в незнанім до-недавна бойківськім селі! Газди продають „люфтикам" усе, що можуть зі своїх убогих дорібків і, на жаль, учаться чужої мови і чужих звичаїв... Чужі будують доми і палати, а ми й не знаємо про це. На нашій землі красу нашу чужі пізнали, оцінили і беруть її в посідання... Кажуть, що з часом Розлуч стане більший і більше відвідуваний, ніж Яремче. Та ледви, чи з нас хто буде там...

На північ від Розлуча — долиною Дністра — скоро втікаємо з гір на урожайні самбірські долини. Ще Спас — рівнож гарне і часто відвідуване місце й Бусовисько (оба над Дністром) — і вже за нами, ген за нами, сині гори прекрасної, бідної Бойківщини. Тільки голос сопілки та крик вірла довго не мовкне в наших ухах і довго ще в серці несемо протяжний спів гірської коломийки:

Ой, тай туда, туда дайна,
Не можу я тя забути,
Верховино файна!

(„Діло").

КОРСИКАНСЬКА ВЕНДЕТА.

Гарна Наполеонова батьківщина, яка коштує французький скарб більше як приносить користи, жне головно з чужинців. Тому в інтересі Корсиканців є не признавати, що в Корсиці є ще бандити, тому теж приватні люде і корсиканські власти заперечують усі вісти, начеб Корсика була небезпечна наслідком бандитизму. Навіть у „Бедекері" (книжка — провідник для подорожних) сказано, що вендета (кривава пімста) є ще в звичаю хіба в місточку Сартене, дуже мальовничому, середньовічному, скалистому гнізді. Туди чужинці дуже рідко заходять.

Одному чужинцеві в Сартене на запит, чи то правда, що тут ще є звичай вендети, один радний відповів, що тут, як і всюди на світі, коли хто вбє кого, то його вбивають.

Само собою, більше як столітній вплив Франції і зростаючий рух чужинців злагіднили звичаї і вже вони не такі, як їх змалював романтик Меріме в своїх оповіданнях. Жандармерія рекрутується з чужинців: Ельзасців, Норманців або Бретонців.

Добре їм живеться у тому полудневому раю. В гірських селах найгарніщим будинком є школа, лише поліційна касарня. Урядовці тут тому чужинці, бо як були би Корсиканці, то держали би з земляками більше, а не виконували б так точно служби. Раз в одному селі зліцитували селянина, що не хотів платити податку. Ніхто з того не хотів купити щонебудь з його річей; коли одна жінка з сусідного села купила столик і хотіла забрати до дому, розлючені селяне напали на неї і відібрали.

Найславніщий опришок наших часів був померший вже „Белякуша" („гарна кульша" — стегно). Жив у невеличкому селі недалеко просмику Візавона. Був дуже ввічливий для чужинців. Раз одного маляра краєвидів напав опришок, що представився йому яко Белякуша. Забрав у нього гроші. Кілька днів пізніше маляр знову зустрінувся з опришком, але вже з дійсним Белякушею. Він спитав чужинця, як йому подобається Корсика.

— Дуже гарна, але тому кілька днів ограбив мене той нахабний Белякуша.

— Якжеж він виглядав? — спитав опришок. І дізнався, що то один з його опришків підшився під його імя. Балакуша вийшов на найблищий горбок, засвистав проймаючо і за хвилю вернувся з тим опришком, що тому кілька днів ограбив маляра.

— Ти обікрав цього пана? — спитав всемогучий ватажок, нахмаривши брови. Колиж запитаний дріжучи притакнув, ватажок велів йому клякати, позволив змовити отче наш і немилосердно зробив йому кінець одною кулею.

Один Француз провів ферії в домі одного корсиканського священика. Раз у неділю, як йшов з ним на Службу Божу, впала йому в очі мальовнича постать, у ширококрисім капелюсі, камашах і з рушницею на рамені. Чоловік той купив собі при церковних дверях найбільшу і найдорожчу свічку, засвітив її, укляк і став молитися. На питання, хто це той дивний чоловік, відповів священик замітно гордо:

— То Кастелі, наш опришок. А потім оповів таку історію:

— Тому 15 літ той молодий Кастелі бавився на сільському майдані „гри в корок", а то так, що кулею треба зістрілити гріш з корка. Один з глядачів позволив собі так зажартувати, що забрав гріш і зник. Колиж він не хотів віддати гроша, розлючений грач добув пістолю з ремени, вбив противника і пропав. Але вже на другий день Кастеля арештували та присудили на 10 літ примусових робіт. Заки його відвели, Кастелі присягнувся, що скорше чи пізніше зглядить зі світа всіх 16 свідків, які зізнавали проти нього. Минуло 10 літ. З 16 свідків умерло тимчасом два. Инших до року Кастелі вбив. Жандармерії тепер вже не вдалося зловити його. Страх і здивовання опанували сільських товаришів занадто, щоби зважитись зрадити його.

Кастелі розтаборився був на краю ліса, коло посілости багатого земельного власника. Той був трохи занадто гордий і в каварні необережно сказав, що то дійсно сором мати такого сусіда, що радше повинен бути на галері. Небаром Кастелі (якому донесли це приятелі) зажадав від дідича, щоби до двох тижнів продав свою посілість і щоби забрався геть з острова, коли йому життя миле. Що оставало бідному багачеві, як забратися? Але передтим зложив дідич у банку в Бастії 20.000 франків для того, хто освободить Корсику від Кастеля, того „дикого звіря". Два парубки (так запевняли Кастеля) злакомилися на гроші, бо жадоба гроша у них була більша, як корсиканське почуття чести — і сказали, що заробить собі цю високу винагороду. Тому Кастелі відказався вечеряти на приходстві й пропав.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ